

Tacitus udtrykkeligt nævnte dødsstrafforbrydelser har man sikkert henregnet til de mindre forbrydelser, *delicta leviora*, som kunne afgøres med bod. Denne inddeling af forbrydelserne synes at have været grundlaget for strafferetten hos alle germaniske folk til begyndelsen af det 14. århundrede.

H. Schlanbusch.

Kirketyveri i Lunde og tobakshandel i Ovtrup 1673

Det var ved middagstid fredag d. 21. marts 1673, at et fremmed menneske dukkede op i Nørretarp i Lunde og overraskede Maren Mikkels ved hendes ladedør. Manden bad om noget at drikke, men Maren svarede, at hun var »ølløs«. Han gik da ind i nabogården, hvor han traf Else Frandskone og fik sin tørst stillet. Han fortalte hende, at han var en »skibskarlk« og var i følgeskab med tre andre, som var andetsteds i byen.

Dem mærkede man nu ikke noget til, og den fremmede havde heller ikke nogen bylt at bære på. Det havde han derimod, da han senere på dagen nærmede sig Revsgård i nabosognet Ovtrup. Her så Maren Pedersdatter ham komme gående »noget østen« om Lunde præstegård.

Det traf sig sådan, at samme Maren kom til at følges med ham fra Revsgård til Gadegård, og naturligvis spurgte hun, hvor han var fra. Han svare-

de, han havde hjemme i København, og spurgte hende, om der ikke var et sted, hvor man kunne få »tubach« til købs. Maren fortalte, at den var at bekomme i byen sønden for (Allerslev). Derefter snakkede de om, hvor langt der var til Varde, og at det ville knibe ham at nå dertil inden aften. Maren lagde mærke til, at manden havde en sort bylt under armen.

Kort efter trådte den fremmede ind til Hans Jensen*) i Allerslev og ville købe »tubach«. Han ville betale med en jernlås og en kniv, men Hans Jensen ville have rede penge og spurgte, om den rejssende ikke selv havde penge at købe tobak for. Det blev der nok ikke svaret på, for den fremmede gik, og Hans Jensen så, at han gik ind i et øde hus og udtog en bylt, som han havde gemt der, mens han var inde for at forsøge sig med tobakshandelen. Manden prøvede nu i et par småhuse at sælge låsen, men uden held. Endelig kom han ind til Maren Rytters i Allerslev, og der lykkedes det ham at afhænde den. Mens han sad derinde, lagde Maren mærke til, at han havde en bylt, »sort uden til«, liggende ved sit ene lår.

Vistnok samme dag opdagede man, at messesærken og den rødblommede messehagel af fløjel og med kniplinger af sølv og guld var tyvstjålet fra Lunde kirke.

Men det blev kun en stakket fornøjelse for tyven. Kort efter kunne »erlig, agtbare og velvise mand«, borgmester Laurids Thorsen i Varde, der få år efter blev ridefoged og vist allerede havde begyndt

*) Hans Jensen synes ikke at have været fæster af nogen ejendom i Allerslev, jfr. H. K. Kristensen: Ovtrup sogn. Han har vel siddet i lejestue eller lejet aftægts hus.

at fungere som sådan*), sætte tyven bag lås og slå.

Det viste sig, at manden ikke havde hjemme i København, men var fra Nørå ved Bramminge og hed Laurids Jensen.

Den 12. april lod borgmesteren arrestanten fremstille på Vester Herreds ting med, hvad der var tilbage af tyvekosterne. Af særken var der kun ærmerne og af hagelen et stykke rødt fløjls og to stykker guld- og sølvkniplinger. Degnen Peder Jacobsen i Skyhede og præstesønnen Laurids Nielsen Lunde, aflagde ed på, at de fremviste ting var af messeklæderne fra Lunde kirke. De folk, Laurids Jensen havde besøgt den fredag på sin færd gennem sognene, var indkaldt som vidner. Det fremgik klart, at han ikke havde nogen bylt, mens han var i Tarp, men derimod havde han den, da han kom til Ovtrup sogn. 14 dage senere havde Laurids Thorsen atter tyven på tinget, og da havde man fået fast i resten af hagelen og kniplingerne, og det vist, at sagerne var af samme stof og pas-

*) Han blev kgl. udnævnt 28. okt. 1680 og lod sin bestalling tinglæse på Vester herreds ting. Tingbogen refererer den således: »Hans kongelige Mayestæts nådigste brev og bestalling under kgl. hånd og segl af dato 28. august 1680, hvorudi han allernådigst er antagen at være Hans kgl. Mayestæts ridefoged over samtlige Ribberhus amts beholdne godser. Imidlertid Hans kgl. Mayestæts gavn og bedste ramme og al utroskab, skade og fordærv hindre og afværge, så og straxen åbenbar at give tilkende uden nogen undseelse, hvis han fornemmer at ske til Hans kgl. Mayestæts præjudice, særdelis Hans kgl. Mayestæts bønder og tjenere ved lov og ret forsvare og ellers af yderste forstand og troskab søge og påagte alt, hvis til Hans Mayestæts tjeneste til intraderings befordring, ved hvad navn det have kan og på det bedste udkræves kan.«

sede sammen. Degnen og præstesønnen erklærede også denne gang, at det var Lunde kirkes.

En halv snes dage senere, den 5. maj, dømtes Laurids Jensen til galge og gren, og dommen er så stadfæstet ved landstinget.

Herefter blev han hængt.

Det er imidlertid ikke gratis, hverken at arrestere, sagsøge eller henrette en mand. Her kòstede det 55 rdl. 7 sk. Dem skulle Vester Herreds folk betale, men de gode folk forjagede sig ikke. De har måske ment, at ud over Lundesognerne kom det ikke dem ved. Nok er det: Fem fjerdingår efter må borgmesteren atter ulejlige retten på Vester Herreds ting med denne sag. Han stævner dem, som ikke havde klareret »til den tyvs henrettelse.«

Nogle tingdage senere beklagede borgmesteren sig over dem, der ikke ville betale. Han fandt, at det stred mod loven og kgl. majestæts forordninger; Vester herreds folk havde jo med deres »vinde« selv »henvonden« Laurids Jensen til galgen, og han var »herredskirke tyv«, og det var 5 fjerdingår siden eksekutionen var sket, og kgl. majestæts ridefoged Anders Nielsen (til Søvig) havde ofte gjort erindring i sognene*). Dog fik Thorsen ingen penge denne gang. Men den både rethaveriske og pengegridske mand plejede ikke at lade noget gå fra sig, så han har nok på en eller anden måde fået pengene, selv om vi ikke kan kontrollere det.

H. K. Kristensen.

Kilde: Vester Horne Herreds tingbog 1673 12/4, 26/4, do. 1674 22/8, 5/9. Om Laurids Thorsen og Laurids Nielsen Lunde se C. Lindberg Nielsen: Varde Bys Historie.

*) Ovtrup kirke plejede ellers at blive regnet for herredskirken, se H. K. Kristensen: Ovtrup sogn, 38.